

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ”

DIN CHIȘINĂU

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 159.923-053.6(043.2)

BOIANGIU CARMEN CLAUDIA

**DEZVOLTAREA INTERESELOR OCUPAȚIONALE LA VÂRSTA
ADOLESCENTĂ**

Specialitatea 511.02

Psihologia dezvoltării și psihologia educațională

Autoreferatul tezei de doctor în psihologie

CHIȘINĂU, 2018

Teza a fost elaborată la Catedra de Psihologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău

Conducător științific:

RACU Igor, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar
specialitatea 511.02 - Psihologia dezvoltării și psihologia educațională

Referenți oficiali:

CUCU-CIUHAN Geanina, doctor în psihologie, profesor universitar, Universitatea din Pitești,
România

PRITCAN Valentina, doctor în psihologie, conferențiar universitar, USB „A. Russo”, R. Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

JELESCU Petru, președinte, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar

LOSÎI Elena, secretar științific, doctor în psihologie, conferențiar universitar

BUCUN Nicolae, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar

BOLBOCEANU Aglaida, doctor habilitat în psihologie, profesor cercetător

PERJAN Carolina, doctor în psihologie, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la 6 iulie 2018, ora 14.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 33
511.02 - 05 din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, str. I. Creangă 1,
bl. 2, sala Senatului.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de
Stat „Ion Creangă” din Chișinău și la pagina web a C.N.A.A. (www.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la _____ 2018

Secretar științific al CȘS

Doctor în psihologie, conferențiar universitar _____ **Losii Elena**

Conducător științific

doctor habilitat în psihologie, profesor universitar _____ **Racu Igor**

Autor _____ **Boiangiu Carmen Claudia**

© Boiangiu Carmen Claudia, 2018

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Adolescenții din zilele noastre sunt tot mai dezorientați în privința alegerii unei cariere. Este nevoie de un studiu al intereselor ocupaționale la vârsta adolescenței, deoarece interesele constituie punctul de plecare în procesul alegerii carierei. Astăzi, cariera nu privește doar locul de muncă, ci întreaga viață a unei persoane. Profesia nu trebuie privită ca o simplă ocupație economică, aceasta reprezintă un mod de viață, și totodată un rol social [14, 35].

Cu cât similaritatea dintre individ și locul de muncă este mai puternică cu atât este mai mare satisfacția, cea care impune valorificarea intereselor, alături de trăsături de personalitate și de valori ale persoanei [17]. De aceea, cunoașterea, dar mai ales dezvoltarea intereselor adolescenților, constituie pentru zilele noastre, o temă de mare actualitate și importanță.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Problema definirii intereselor a fost subiect de cercetare în psihologie pentru: A. Chircev, [11], J. Dewey [20], Mc. Dougall [24], I. Drăgan [13], P. Fraisse [37], I. Holban [10], J.L. Holland [15, 31], Huteau M. [38], M., Jigău [16], S. Larcebeau [39], G. Lemeni [18], R Meili [40], J. Piaget [41], H. Piéron [42], P. Popescu-Neveanu [20], M. Reuchlin [23], M. Roco [10], Al. Roșca [24], E.D. Super [25, 35], E.U. Șchiopu [26], Gh. Tomșa [27], B. Zörgö [28] ș.a.

De geneza intereselor s-a ocupat: Berlyne D.E. [2], D.E. Bruce [29], A. Chircev, D. Salade [11], B. Zörgö [28] și alții, iar de clasificarea acestora: T. Buzdugan [2], A. Cosmovici [12], I. Drăgan [13], G.F. Kuder [2], M. Freyer [2], I. Holban [14], B. Zörgö [28] ș.a.

De rolul intereselor ocupaționale în procesul alegerii carierei s-au ocupat: E. Ginzberg [3], J.L. Holland [1, 3, 6, 15, 31], M, Jigău [3, 16], G. Lemeni [3, 18], M.R. Luca [3, 19], Fr. Parsons [3], A. Roe [34], E.D. Super [25, 35], Gh. Tomșa [27] ș.a.

La nivelul adolescenților, s-au realizat cercetări privind interesele de către: Rezler (1967) [33], Bartlett (1970) [15], Zener & Schnuelle (1976) [36], Power, Holland, Daiger & Yakai (1979) [15], Takai și Holland (1979) [15], L. R. Malnig (1984) [15], V. N Gordon (1984) [15], C. Cheptene (2004) [10], D. Breban (2010) [9] ș.a.

Rezultatele cercetărilor privind interesele sunt de necontestat. Și totodată, se remarcă astăzi, în noile condiții sociale și economice, o insuficientă investigare a dezvoltării intereselor la vârsta adolescentă. Necesitatea unui studiu complex și aprofundat al intereselor este deosebit de important, în înțelegerea esenței procesului de alegere a unei cariere stabile și a personalității adolescentului.

Scopul: rezidă în asimilarea cunoștințelor științifice noi privind specificul dezvoltării intereselor ocupaționale la adolescenți, determinarea particularităților de personalitate ale adolescenților cu diferite interese ocupaționale, elaborarea și implementarea unui program de intervenție psihologică orientat spre dezvoltarea intereselor ocupaționale la adolescenți.

Obiectivele lucrării sunt: studierea literaturii psihologice referitoare la interesele ocupaționale, trăsăturile de personalitate, vârsta adolescentă; identificarea tipurilor de interese specifice fiecărui profil de studiu: pedagogic, umanist și real; stabilirea diferențelor în dezvoltarea intereselor ocupaționale în dependență de profilul de studiu și în dependență de gen; determinarea nivelului de dezvoltare a intereselor și a gradului de congruență cu profesia aleasă la adolescenți; determinarea factorilor de personalitate specifici adolescenților din cadrul profilurilor de studii: elaborarea și implementarea programului de intervenție psihologică pentru dezvoltarea intereselor ocupaționale.

Metodologia cercetării a cuprins metode teoretice, de analiză și sinteză, interpretare a literaturii de specialitate și a rezultatelor cercetării, metode empirice (observația, convorbirea, testul, chestionarul, experimentul de tip constatativ și formativ), precum și metode de analiză statistico-matematică (testul U Mann-Whitney, testul Wilcoxon, testul Kruskal-Wallis ș.a.).

Noutatea și originalitatea științifică. Cercetată, pentru prima dată, problema dezvoltării intereselor ocupaționale în adolescență, se constată: tipurile de interese specifice fiecărui profil de studiu: pedagogic, umanist și real; dinamica intereselor pe parcursul vârstei în dependență de profilul de studiu diferit; sunt stabilite diferențele de gen în dezvoltarea intereselor ocupaționale; determinat nivelul de dezvoltare a intereselor și gradul de congruență cu profesia aleasă la adolescenți; identificați factorii de personalitate specifici adolescenților din cadrul profilurilor de studii: pedagogic, umanist și real; s-a evidențiat posibilitatea influenței pozitive asupra dezvoltării intereselor ocupaționale drept consecință a aplicării programului psihopedagogic formativ.

Problema științifică importantă soluționată este identificarea, precizarea intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă pe profiluri de studii, determinarea gradului de definire, dezvoltare al intereselor la vârsta adolescentă, evidențierea factorilor de personalitate caracteristici adolescenților din cadrul diferitelor profiluri de studii și implementarea unui program psihopedagogic formativ de dezvoltare a intereselor ocupaționale la această vârstă.

Semnificația teoretică a cercetării constă în prezentarea caracteristicilor principale ale dezvoltării intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă în dependență de profilul de studiu, în dependență de gen, deosebirile în trăsăturile de personalitate la adolescenții din diferite profiluri de studii.

Valoarea aplicativă rezidă în posibilitatea aplicării metodologiei psihodiagnostice propuse în cercetare și a programului complex de intervenție psihopedagogică în activitatea psihologilor școlari, practicienilor, consilierilor, profesorilor. Programul psihopedagogic poate fi inclus în activitatea de orientare vocațională și profesională, în gimnaziu și liceu, constituind baza unui ghid metodologic în vederea organizării eficiente a procesului de dezvoltare a intereselor ocupaționale.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. În dependență de profilul de studiu al adolescenților presupunem prezența unor interese ocupaționale diferite.
2. Există diferențe semnificative statistic între interesele ocupaționale ale adolescenților, în funcție de gen.
3. Între adolescenți cu interese ocupaționale diferite există diferențe semnificative statistic la nivelul factorilor de personalitate.
4. Interesele ocupaționale ale adolescenților pot fi dezvoltate prin intermediul intervenției psihologice formative.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute sunt utilizate în procesul de pregătire și formare a psihologilor la facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, la cursurile: Psihologia dezvoltării, Consilierea psihologică, Psihologia muncii, Psihologia motivației și orientarea școlară și profesională ș.a., în serviciul psihologic școlar, în activitatea de consiliere psihologică.

Aprobarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor Catedrei de Psihologie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”. Aspecte importante ale studiului au fost prezentate și aprobate la conferințele științifice naționale și internaționale: Conferința științifico-practică internațională, dedicată aniversării de 26 ani de la fondarea Universității de Stat din Comrat: „Știință, educație, cultură”, 2017; Simpozion Internațional „România între occident și orient”, ediția a VII-a, organizat de Inspectoratul Școlar Județean Suceava, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, Colegiul Tehnic „Mihai Băcescu” Fălticeni, 2017; Conferința științifică cu participare internațională „Structura și dinamica personalității umane în epoca globalizării: perspective psiho-socio-pedagogice”, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Catedra de psihologie, 2017; Conferința Națională cu participare internațională a psihologilor școlari „Consilierea școlară între provocări și paradigme”, Ediția a VIII-a, organizată de Inspectoratul

Școlar Județean Constanța, Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională, Constanța având ca partener Facultatea de Psihologie și Științele Educației din cadrul Universității „Ovidius” Constanța și girul Colegiului Psihologilor din România, desfășurată la Constanța, 2016; Simpozionul Național „Promovarea activităților de practică pedagogică–factor determinant al învățământului european”, Ediția a III-a, organizat de Inspectoratul Școlar Județean Vâlcea, Casa Corpului Didactic Vâlcea, Liceul de Arte „Victor Giuleanu”–Rm.Vâlcea, Colegiul Național „Mircea Cel Bătrân”–Rm.Vâlcea, desfășurat la Râmnicul Vâlcea, județul Vâlcea, 2014.

Publicațiile la tema tezei. Ideile principale și conținutul de bază al tezei au fost reflectate în 22 articole științifice, publicate în revistele științifice de specialitate la psihologie, în culegeri de materiale ale diverselor conferințe, simpozioane științifice (naționale și internaționale).

Volumul tezei. Teza cuprinde introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 207 de titluri și 22 anexe. Volumul de bază a tezei este de 154 pagini, inclusiv 65 figuri și 14 tabele.

Cuvinte cheie: interese, interese ocupaționale, tipul realist, tipul investigativ, tipul artistic, tipul social, tipul întreprinzător, tipul convențional, vârsta adolescentă, trăsături de personalitate.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** se argumentează actualitatea și importanța temei, sunt formulate problema, scopul și obiectivele cercetării, problema științifică importantă soluționată, se prezintă succint lucrarea punctându-se, noutatea științifică a rezultatelor, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării.

În **Capitolul 1 „Problema intereselor ocupaționale în psihologie”** se prezintă concepțiile privind definirea termenului de interes, funcțiile, însușirile, geneza, factorii determinanți, se examinează tipurile de interese, interesele ocupaționale și teoriile privind alegerea carierei, se descriu particularitățile intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă.

Din multitudinea definițiilor atribuite termenului de interes, luăm ca bază în lucrarea noastră: „stimul intern motivațional care exprimă orientarea activă ori relativ stabilă a personalității umane spre anumite domenii de activitate” [26, p. 157], iar pentru interesele ocupaționale „preferințele cristalizate ale unei persoane pentru anumite domenii de cunoaștere sau de activitate” [18, p. 205]. Interesele se formează în procesul educațional, având ca punct de plecare curiozitatea și prezentând o anumită evoluție, în trepte, fiind determinate de factori cum sunt familia, școala, societatea, dar și de subiect. [2, 14, 29]. Există diverse clasificări ale intereselor, dar cea mai simplă modalitate de

grupare a intereselor are la bază modelul hexagonal propus de Holland, vorbind astfel de șase tipuri de interese, în funcție de obiectul activității preferate: realiste (R), investigative (I), artistice (A), sociale (S), antreprenoriale (E) și de tip convențional (C) [1, 15, 16, 18, 31]. Anume acest model îl vom lua drept bază pentru lucrarea dată.

Teoriile privind procesul alegerii carierei au prezentat: locul intereselor în procesul alegerii profesiei [3, 6]; rolul factorilor genetici și al experiențelor de viață, din copilărie în alegerea vocațională [34]; sistemul de interese, din structura personalității unui individ, ce direcționează orientarea profesională, cariera [1, 31]; compatibilitatea dintre interese, dar și ierarhia acestora și un anumit traseu al carierei ce conduc la satisfacție personală [17, 19, 27]; alegerea vocațională, un proces ce parcurge mai multe perioade [3, 6, 8, 19]; modalitatea prin care individul ajunge la satisfacții în muncă și în viață, prin dezvoltarea aptitudinilor și intereselor, dar și a personalității [19, 25, 27, 35].

Adolescența reprezintă o etapă principală privind dezvoltarea intereselor ocupaționale, reprezentând vârsta ce pregătește și formează decizia pentru profesiune, pentru afirmarea de sine; are loc intensificarea procesului de identificare vocațională [5]. O bună consiliere vocațională și îndrumare are scopul înțelegerii faptului că, alegerea vocațională este rezultatul cunoașterii identității de sine, al intereselor și abilităților proprii [18].

În baza studierii și generalizării literaturii științifice, putem sublinia câteva aspecte ce stau la baza cercetării noastre: identificarea tipurilor de interese specifice fiecărui profil de studiu; stabilirea diferențelor în dezvoltarea intereselor ocupaționale în dependență de profilul de studiu; determinarea specificului intereselor ocupaționale pe parcursul vârstei adolescente în dependență de gen; determinarea nivelului de dezvoltare a intereselor și a gradului de congruență cu profesia aleasă la adolescenți; determinarea factorilor de personalitate specifici adolescenților din cadrul profilurilor de studiu: pedagogic, umanist și real; elaborarea și implementarea programului de intervenție psihologică pentru dezvoltarea intereselor ocupaționale. Cercetarea de către noi a intereselor ocupaționale în proces de dezvoltare la vârsta adolescentă reprezintă încă un pas în elucidarea esenței acestui fenomen.

Capitolul 2 „Cercetarea experimentală a dezvoltării intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă” evidențiază aspecte ale experimentului de constatare: descrierea eșantionului, tehnicile, chestionarele administrate, tipurile de interese, gradul de similitudine dintre interesele unei persoane, gradul de definire, dezvoltare al intereselor, gradul de congruență al profilului de interese

cu profilul profesiei dorite, toate pe profiluri de studiu, factorii de personalitate cu fațete ce caracterizează fiecare profil de studiu, sunt formulate concluziile care au permis organizarea și realizarea experimentului formativ.

Cercetarea experimentală și intervenția psihologică au fost realizate în perioada anilor 2012–2014, în cadrul Colegiului Național Vocațional „Nicolae Titulescu” Slatina, județul Olt, România.

Eșantionul de cercetare a fost constituit din 257 de adolescenți, cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani, elevi de liceu din clasele a IX-a (86 elevi cu vârste între 14 și 16 ani, din care 30 de gen masculin și 56 de gen feminin), a X-a (88 elevi cu vârste între 15 și 17 ani, din care 31 de gen masculin și 57 de gen feminin) și a XI-a (83 elevi cu vârste între 16 și 18 ani, din care 20 de gen masculin și 63 de gen feminin), aparținând profilurilor: pedagogic (86 elevi: 9 de gen masculin și 77 de genul feminin), umanist (93 elevi: 31 de gen masculin și 57 de gen feminin) și real (78 elevi: 50 de gen masculin și 28 de genul feminin). Dintre subiecți, 81 sunt de gen masculin și 176 sunt de gen feminin.

Pentru investigarea intereselor ocupaționale și a personalității adolescenților am utilizat următoarele instrumente: Self-Directed Search (SDS, Chestionarul de Căutare Auto-Direcționată), Chestionarului de Evaluare a Intereselor (CEI), Chestionarul Big Five Minulescu (ABCD-M) și Five-Factor Personality Inventory (Chestionarul FFPI) [6, 7, 8].

Rezultatele cercetării constatative sunt prezentate prin raportare la ipotezele operaționale.

Ipoteza 1. În dependență de profilul de studiu al adolescenților presupunem prezența unor interese ocupaționale diferite.

Analizând tipurile de interese, pe profiluri, pentru tipul dominant, obținem(vezi figura 1):

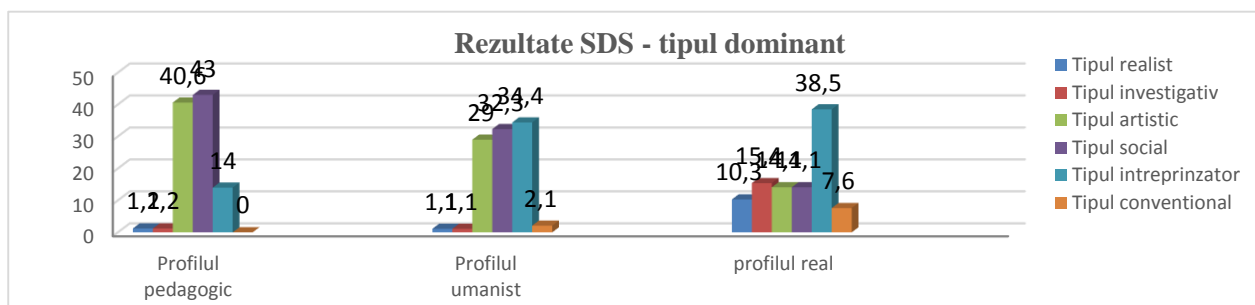

Figura 1. Tipul dominant de interese - SDS pe profiluri de studiu în %

Pentru profilul pedagogic, prima poziție a tipului de interese dominant este tipul social, urmat de tipul artistic. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul convențional. Pentru profilul umanist, prima poziție a tipului de interese dominant este tipul întreprinzător, urmat de tipul social și apoi de tipul artistic. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist și tipul investigativ. Pentru profilul

real, prima poziție a tipului de interese dominant este tipul întreprinzător, urmat de tipul investigativ. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul convențional.

Pentru tipul de interese dominant, profilul pedagogic prezintă pe prima poziție tipul social, iar profilurile umanist și real ocupă pe prima poziție același tip de interese dominant, tipul întreprinzător.

Examinarea statistică ne permite să vorbim despre faptul că între cele trei profiluri s-au constatat diferențe semnificative statistic pentru toate tipurile de interese: realist $p < 0,001$, investigativ $p < 0,001$, artistic $p < 0,001$, social $p < 0,001$, întreprinzător $p = 0,004$ și convențional $p < 0,001$.

Vom prezenta rezultatele tipului de interese secundar 1, pe profiluri de studiu (vezi figura 2).

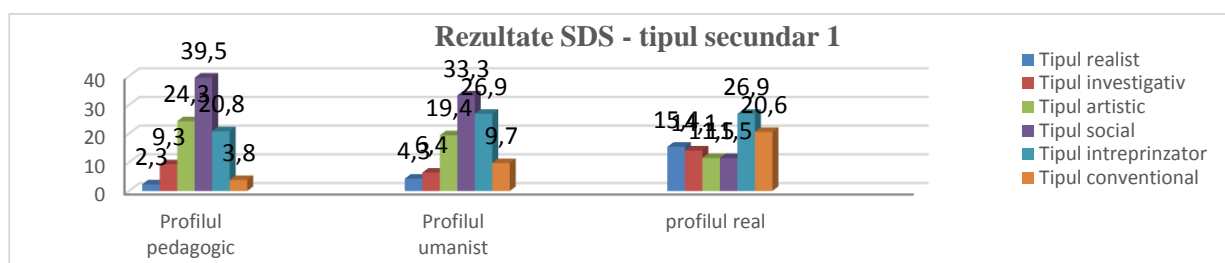

Figura 2. Tipul secundar 1 de interese - SDS pe profiluri în %.

Pentru profilul pedagogic, prima poziție a tipului de interese secundar 1 este tipul social. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist. Pentru profilul umanist, prima poziție a tipului de interese secundar 1 este tipul social. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist. Pentru profilul real, prima poziție a tipului de interese secundar 1 este tipul întreprinzător. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul artistic și social.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri sunt diferențe semnificative statistic pentru toate tipurile de interese: realist $p < 0,001$, investigativ $p < 0,001$, artistic $p < 0,001$, social $p < 0,001$, întreprinzător $p = 0,004$ și convențional $p < 0,001$.

Vom prezenta tipul de interese secundar 2, pe profiluri de studiu (vezi figura 3).

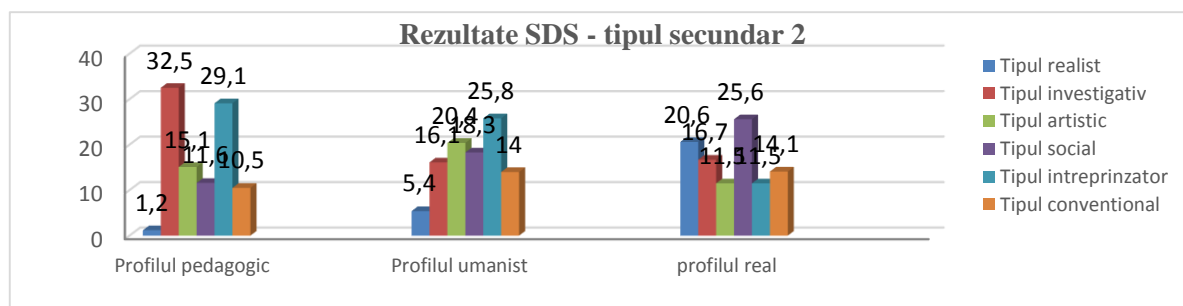

Figura 3. Tipul de interese secundar 2 - SDS pe profiluri de studiu în %

Pentru profilul pedagogic, prima poziție a tipului de interese secundar 2 este tipul investivativ. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist. Pentru profilul umanist, prima poziție a tipului de interese secundar 2 este tipul întreprinzător. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist. Pentru profilul real, prima poziție a tipului de interese secundar 2 este tipul social. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul artistic și tipul întreprinzător.

Tipul dominant alături de tipurile secundare 1 și 2, conduc la o mare varietate a codurilor SDS.

Tabelul 1. Compararea profilurilor de studii în funcție de interesele ocupaționale.

Interese ocupaționale	Kruskal-Wallis χ^2	grade de libertate	p
sdsReal	55,04	2	< 0.001
sdsInv	34,39	2	< 0.001
sdsArt	17,20	2	< 0.001
sdsSoc	26,17	2	< 0.001
sdsIntr	10,87	2	0,004
sdsConv	27,43	2	< 0.001

Examinarea statistică ne-a permis să semnalăm diferențe semnificative statistic între cele trei profiluri, pentru toate tipurile de interese, așa cum sunt prezentate în tabelul 1.

Explorarea posibilităților ocupaționale se poate realiza și cu ajutorul CEI. Analizând tipurile de interese, pe profiluri de studiu, pentru tipul dominant avem următoarea situație: pentru profilul pedagogic, prima poziție a tipului de interese dominant este tipul social, urmat de tipul artistic. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul convențional. Pentru profilul umanist, prima poziție a tipului de interese dominant este tipul social, urmat de tipul artistic și apoi de tipul întreprinzător. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul realist. Pentru profilul real, prima poziție a tipului de interese dominant este tipul întreprinzător, urmat de tipul social. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul convențional.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri sunt diferențe semnificative statistic pentru toate tipurile de interese: realist $p < 0,001$, investigativ $p < 0,001$, artistic $p < 0,001$, social $p = 0,002$, întreprinzător $p = 0,043$ și convențional $p < 0,001$.

Analizând tipurile de interese, pe profiluri de studiu, pentru tipul secundar 1 constatăm: pentru profilul pedagogic, prima poziție a tipului de interese secundar 1 este tipul social, urmat de tipul artistic. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul realist. Pentru profilul umanist, prima poziție a tipului de interese secundar 1 este tipul social, urmat de tipul întreprinzător. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul realist. Pentru profilul real, prima poziție a tipului de interese secundar 1 este tipul social, urmat de tipul investigativ și tipul artistic. Cel mai scăzut procent se manifestă la tipul întreprinzător.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri există diferențe semnificative statistic pentru toate tipurile de interese: realist $p < 0,001$, investigativ $p < 0,001$, artistic $p < 0,001$, social $p = 0,002$, întreprinzător $p = 0,043$ și convențional $p < 0,001$.

Analizând tipurile de interese, pe profiluri de studiu, pentru tipul secundar 2 întâlnim: pentru profilul pedagogic prima poziție a tipului de interese secundar 2 este tipul investigativ. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist și tipul convențional. Pentru profilul umanist, prima poziție a tipului de interese secundar 2 este tipul investigativ. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul realist și tipul convențional. Pentru profilul real, prima poziție a tipului de interese secundar 2 este tipul investigativ și tipul social. Cel mai scăzut procent îl întâlnim la tipul convențional.

CEI, format din tipul dominant și două tipuri secundare, conduce la o mare varietate de coduri.

Tabelul 2. Compararea profilurilor de studii în funcție de interesele ocupaționale.

Interese ocupaționale	Kruskal-Wallis χ^2	Grade de libertate	p
ceiReal	33,38	2	< 0.001
ceiInv	21,11	2	< 0.001
ceiArt	31,15	2	< 0.001
ceiSoc	12,92	2	0,002
ceiIntr	6,31	2	0,043
ceiConv	17,49	2	< 0.001

Examinarea statistică ne-a permis să semnalăm diferențe semnificative statistic, între cele trei profiluri, pentru toate tipurile de interese, așa cum sunt prezentate în tabelul 2.

În concluzie, la elevii din clasele profilului pedagogic predomină tipul social și tipul artistic; la cei din clasele profilului umanist predomină tipul întreprinzător și tipul social; la elevii din clasele profilului real putem vorbi de tipul întreprinzător, dar și tipul social.

Ipoieza 2. Există diferențe semnificative statistic între interesele ocupaționale ale adolescenților în funcție de gen.

În raport de gen, pentru tipul dominant SDS, situația elevilor se prezintă astfel (vezi figura 4):

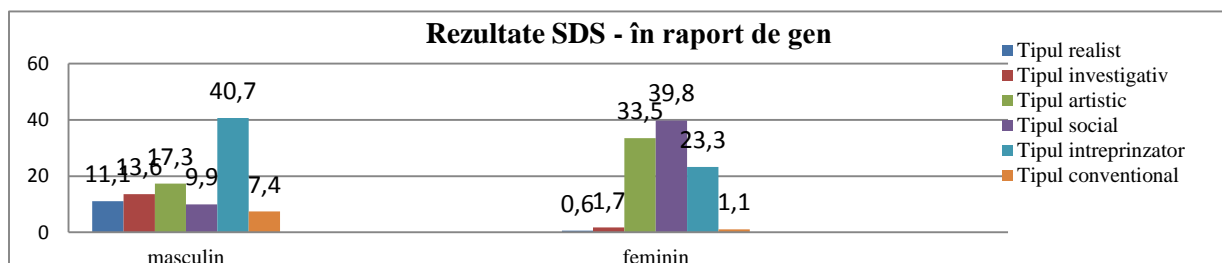

Figura 4. Tipul dominant de interese - SDS în funcție de gen în %.

Genul masculin manifestă preferință pentru tipul întreprinzător. În afara tipului întreprinzător, preferințele genului masculin se distribuie la toate cele cinci tipuri de interese: artistic, investigativ,

realist, convențional și social, în procente cu mici diferențe. Genul feminin manifestă preferințe pentru tipul social, urmat de tipul artistic și mai apoi, de tipul întreprinzător. Preferințele genului feminin se distribuie la celelalte trei tipuri de interese: investigativ, realist și convențional, în procente mici.

Tabelul 3. Semnificația diferențelor dintre fete și băieți – testul t

Interese ocupaționale	Genul feminin		Media fetelor	Genul masculin		Media băieților	t	Grade de libertate	p
	Număr	Procent		Număr	Procent				
sdsReal	1	0,6 %	10,35	9	11,1 %	21,52	-10,38	112,07	< 0.001
sdsInv	3	1,7 %	17,67	11	13,6 %	20,47	-2,36	153,61	0,020
sdsArt	59	33,5 %	25,79	14	17,3 %	19,86	4,47	140,94	< 0.001
sdsSoc	70	39,8 %	28,99	8	9,9 %	20,56	7,76	169,37	< 0.001
sdsÎnr	41	23,3 %	24,39	33	40,7 %	27,48	-2,15	145,63	0,034
sdsConv	2	1,1 %	16,95	6	7,4 %	20,10	-2,34	145,25	0,021

Constatăm diferențe semnificative statistic între genul masculin și genul feminin pentru toate tipurile de interese (tabelul 3).

În funcție de gen, pentru tipul dominant, la CEI, situația se prezintă astfel: genul masculin manifestă preferință pentru tipul întreprinzător, urmat de tipul investigativ, iar genul feminin manifestă preferințe pentru tipul social, urmat de tipul artistic și mai apoi, de tipul întreprinzător.

Constatăm diferențe semnificative statistic între genul masculin și genul feminin pentru tipul de interese realist ($p < 0,001$), tipurul de interese artistic ($p < 0,001$) și tipurul de interese social ($p < 0,001$).

În concluzie, preferințele pentru interese ocupaționale ale celor două genuri: masculin și feminin sunt diferite.

Analizând gradul de consistență, pe profiluri avem următoarele rezultate (vezi figura 5):

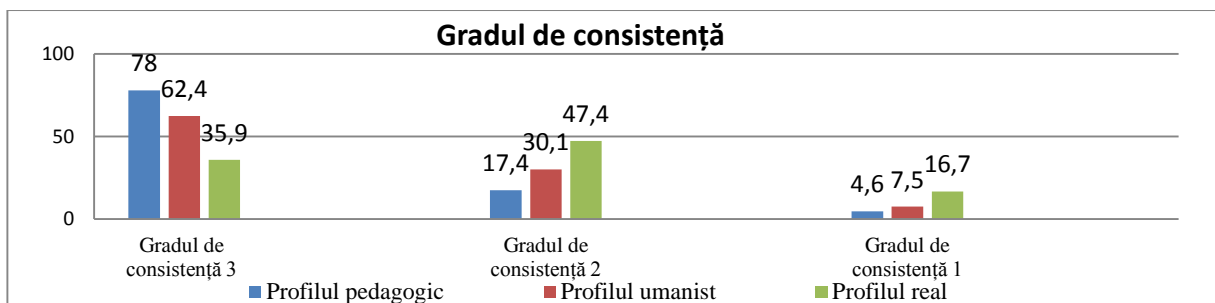

Figura 5. Gradul de consistență pe profiluri în %

Dacă pentru nivelul ridicat de organizare al intereselor ocupaționale în raport cu tipul de personalitate, interese bine articulate, cu forme similare, ordinea profilurilor este: pedagogic, umanist și real, pentru celelalte nivele de organizare (mediu și scăzut) al intereselor ocupaționale în raport cu tipul de personalitate, ordinea profilurilor este: real, umanist și pedagogic.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri, pentru gradul de consistență al intereselor, s-au semnalat diferențe semnificative statistic ($p < 0,001$).

Analizând gradul de diferențiere pe profiluri avem următoarele rezultate (vezi figura 6):

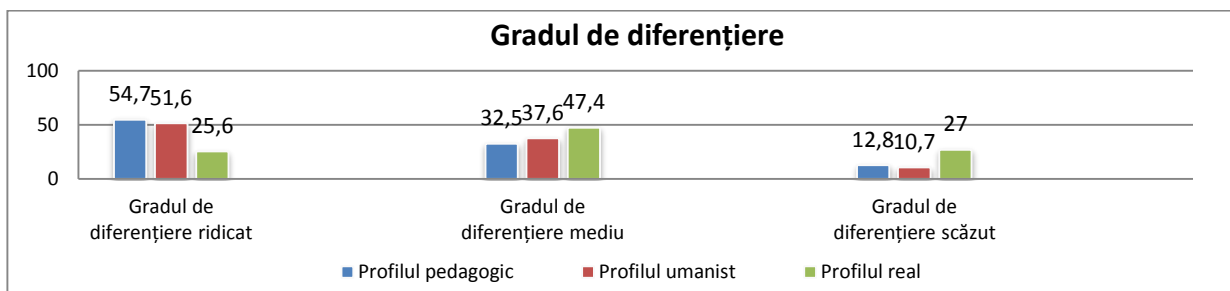

Figura 6. Gradul de diferențiere pe profiluri în %.

Pentru nivelul ridicat al gradului de diferențiere, interese bine definite, dezvoltate, cu profiluri diferențiate, prima poziție este ocupată de profilul pedagogic, iar pentru nivelul mediu și scăzut al gradului de diferențiere prima poziție este ocupată de profilul real.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri, pentru gradul de diferențiere al intereselor, sunt diferențe semnificative statistic ($p < 0,001$).

Analizând gradul de congruență pe profiluri avem următoarele rezultate (vezi figura 7):

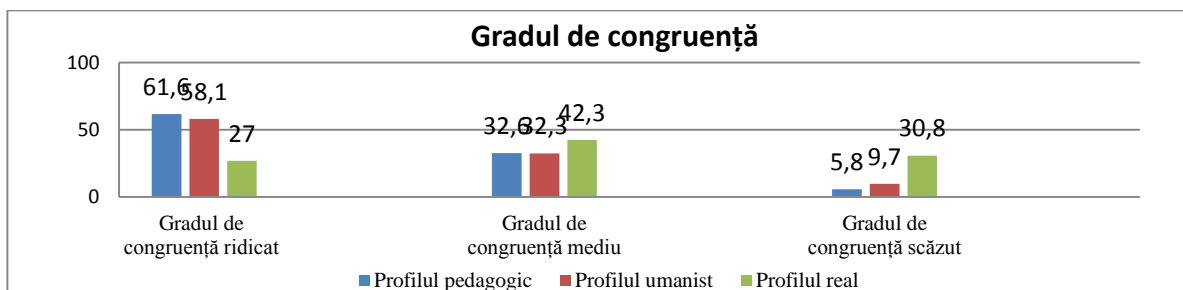

Figura 7. Gradului de congruență pe profiluri în %.

Pentru nivelul ridicat al gradului de congruență, interese compatibile cu ocupațiile dorite, prima poziție este ocupată de profilul pedagogic, iar pentru nivelul mediu și scăzut al gradului de congruență prima poziție este ocupată de profilul real.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri, pentru gradul de congruență al intereselor, sunt prezente diferențe semnificative statistic ($p < 0,001$).

Ipoteza 3. Între adolescenți cu interese ocupaționale diferite există diferențe semnificative statistic la nivelul factorilor de personalitate.

Pentru chestionarul Big Five Minulescu (ABCD-M) constatăm faptul că:

- La profilul pedagogic, prima poziție a factorilor de personalitate, pentru clasele a IX-a și a XI-a, atât la scorurile ridicate (factorul maturitate) cât și la scorurile scăzute (factorul autoactualizare) este ocupată de aceiași factori de personalitate. La clasa a X-a întâlnim, pe prima poziție factori diferiți: pentru scoruri ridicate – agreabilitate, iar pentru scoruri scăzute - conștiinciozitate.
- La profilul umanist, prima poziție a factorilor de personalitate, pentru toate nivelele de clase, la scorurile ridicate este același factor – maturitate, iar pentru scorurile scăzute, prima poziție diferă pentru fiecare nivel de clasă: a IX-a avem factorul conștiinciozitate, a X-a avem factorul agreabilitate și a XI-a avem factorul autoactualizare.
- La profilul real, prima poziție a factorilor de personalitate, pentru clasele a IX-a și a XI-a, la scorurile ridicate este același factor – extraversia, iar pentru clasa a X-a prima poziție este diferită - factorul conștiinciozitate. La scorurile scăzute, pentru clasele a IX-a și a X-a, întâlnim același factor – autoactualizare, iar pentru clasa a XI-a acesta este diferit - factorul conștiinciozitate.

În concluzie, în prima perioadă a adolescenței (14-16 ani), profilurile pedagogic și umanist, la clasa a IX-a, prezintă pe prima poziție, la scoruri ridicate, același factor de personalitate. Profilurile pedagogic și real prezintă pe prima poziție, la scoruri scăzute același factor de personalitate. Pentru clasa a X-a, la scoruri ridicate factorii sunt diferiți la cele trei profiluri, iar pentru scorurile scăzute, profilul umanist și real prezintă pe prima poziție același factor de personalitate.

În a doua perioadă a adolescenței (16-18 ani), profilurile pedagogic și umanist prezintă pe prima poziție atât la scoruri ridicate, cât și la cele scăzute aceiași factori. Profilul real prezentând factori diferiți atât pentru scoruri ridicate cât și pentru scorurile scăzute.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri sunt diferențe semnificative statistic, pentru factorul extraversie ($p=0,024$), factorul maturitate ($p=0,005$) și factorul agreabilitate ($p<0,001$).

Vom prezenta rezultatele celor cinci fațete, ale celor cinci factori (suprafactori) ai personalității, ce caracterizează fiecare profil de studiu (pedagogic, umanist și real), inclus în cercetarea noastră.

- La profilul pedagogic, prima poziție la scorurile ridicate, ale fațetelor factorilor de personalitate este ocupată de: activism, optimism, umor, adaptare, respect, prietenie, altruism, căldură afectivă, planificare, raționalitate, aprofundare și independență. Pentru scorurile scăzute prima poziție o ocupă fațetele: abilitate interpersonală, forța inhibiției, forța eului, prietenie, empatie, spirit de perfecțiune, raționalitate, rafinare și creativitate.

- La profilul umanist, prima poziție la scorurile ridicate, ale fațetelor factorilor de personalitate este ocupată de: activism, optimism, abilitate interpersonală, respect, adaptare, altruism, romantism, planificare, raționalitate și aprofundare. Pentru scorurile scăzute prima poziție o ocupă fațetele: afirmare personală, activism, abilitate interpersonală, forța eului, prietenie, empatie, voință, perseverare, spirit de perfecțiune, raționalitate, toleranță, rafinare și independență.

- La profilul real, prima poziție la scorurile ridicate, ale fațetelor factorilor de personalitate este ocupată de: activism, optimism, umor, forța inhibiției, respect, romantism, altruism, voință, perseverare, auto-disciplină, planificare, rafinare, aprofundare și creativitate. Pentru scorurile scăzute prima poziție o ocupă fațetele: activism, abilitate interpersonală, afirmare personală, prietenie, forța eului, empatie, spirit de perfecțiune, auto-disciplină, toleranță și rafinare.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri sunt diferențe semnificative statistic, pentru fațetele optimism $p=0,007$, umor $p=0,029$, abilitate interpersonală $p=0,013$, respect $p=0,007$, adaptare $p<0,001$, altruism $p<0,001$, romantism $p=0,023$, căldură afectivă $p=0,002$, empatie $p=0,001$, onestitate $p=0,013$, auto-disciplină $p=0,045$, creativitate $p=0,025$.

Rezultatele Chestionarul Five-Factor Personality Inventory-FFPI. Putem spune că în prima perioadă a adolescenței (14-16 ani), profilurile pedagogic și real, la clasa a IX-a, prezintă pe prima poziție, la scoruri ridicate, același factor de personalitate - factorul amabilitate, iar profilul umanist - factorul extraversiune. Profilurile umanist și real prezintă pe prima poziție, la scorurile scăzute același factor de personalitate - factorul conștiinciozitate, iar profilul pedagogic - factorul stabilitate emoțională.

Pentru clasa a X-a, la scorurile ridicate profilul umanist prezintă aceiași factori de personalitate cu profilul pedagogic – factorul amabilitate, iar profilul umanist și cu profilul real – factorul extraversiune. Pentru scorurile scăzute, toate cele trei profiluri: pedagogic, umanist și real prezintă pe prima poziție același factor de personalitate - factorul conștiinciozitate.

În a doua perioadă a adolescenței (16-18 ani), profilurile umanist și real prezintă pe prima poziție, atât la scoruri ridicate - factorul extraversiune, cât și la cele scăzute - factorul conștiinciozitate, aceiași factori, profilul pedagogic prezentând factori diferiți atât pentru scoruri ridicate - factorul conștiinciozitate, cât și pentru scorurile scăzute - factorul stabilitate emoțională.

Examinarea statistică ne-a permis să constatăm faptul că între cele trei profiluri sunt diferențe semnificative statistic, pentru factorul amabilitate $p=0,002$, conștiinciozitate $p=0,035$, stabilitate emoțională $p<0,001$ și autonomie $p=0,045$.

În concluzie elevii celor trei profiluri: pedagogic, umanist și real, prezintă factori de personalitate diferiți de la un profil la altul, cât și fațete specifice fiecărui profil, dar și factori de personalitate comuni, cât și fațete comune celor trei profiluri. Aici vorbim despre diferențe dar și despre laturi comune privind personalitatea adolescenților incluși în cercetarea noastră.

Capitolul 3 „Dezvoltarea interesele ocupaționale la vârsta adolescentă” prezintă caracteristici generale ale experimentului formativ, principiile de elaborare, conținutul, realizarea dar și rezultatele obținute în cadrul experimentului de control care demonstrează eficiența programului elaborat și implementat în cercetare, prin compararea și evidențierea diferențelor obținute în rezultatele adolescenților grupului experimental și al celui de control.

Construirea și implementarea unui program psihologic formativ în vederea obținerii unei influențe pozitive privind definirea, dezvoltarea intereselor ocupaționale, prin identificarea, conștientizarea și dezvoltarea calităților personale cu rol determinant în procesul alegerii unei profesii, congruente cu structura personalității adolescentului, constituie **obiectivul general** al acestui studiu.

Ipoteza pentru această parte a cercetării noastre o reprezintă presupunerea că prin intervenții psihologice experimentale special organizate este posibilă influența pozitivă în dezvoltarea intereselor ocupaționale și procesul de autodeterminare profesională la vârsta adolescentă.

Lotul experimental. Studiul formativ a fost realizat pe un lot de 24 de subiecți, cu vârsta cuprinsă între 16 ani și 18 ani (media 17 ani), elevi din cadrul Colegiului Național Vocațional „Nicolae Titulescu”, Slatina, Olt, aparținând profilul pedagogic, de la clase diferite și împărțit pe două grupe: grupul experimental (12 subiecți) și grupul de control (12 subiecți).

Pentru programul formativ s-au folosit următoarele **tehnici de formare**:

- 1. Exerciții de conștientizare, cu suport imaginativ și exerciții de restructurare cognitivă.** Aceste exerciții provoacă conștientizări, ca și modalități de stimulare a intereselor ocupaționale, cât și a definirii, dezvoltării acestora. Au fost folosite următoarele tehnici: *tehnica fanteziei ghidate; tehnici de diminuare și integrare.*
- 2. Tehnicile expresiv – creative.** Tehnicile expresiv creative conduc spre cunoașterea universului interior și spre înțelegerea și acceptarea de sine. Tehnicile expresiv-creative folosite au inclus: desenul, realizarea de povestiri.
- 3. Tehnici de exprimare emoțională.** Am folosit: *conversația cu încărcătură emoțională, tehnica autodezvăluirii.*

4. **Tehnici de comunicare.** O comunicare eficientă cuprinde [30]: *abilități de ascultare, abilități de autoexprimare și întăririle pozitive.*

Paralel am organizat și un program de activități educative, activități de practică pedagogică, având ca scop dezvoltarea unor aptitudini speciale. Vorbim aici de aptitudinea pedagogică ce implică patru tipuri de competență: competență psiho-morală, competență profesional științifică, competență psiho-pedagogică și competență psiho-socială [4].

După ce *programul de intervenție* elaborat, a fost implementat, am reaplicat probele privind interesele ocupaționale, din etapa constatativă a cercetării noastre: Self-Directed Search (SDS, Chestionarul de Căutare Auto-Direcționată) și Chestionarului de Evaluare a Intereselor (CEI), în vederea sesizării efectului produs de acest program de dezvoltare a intereselor ocupaționale, asupra grupului experimental.

Vom compara rezultatele celor două grupuri: experimental și de control, după implementarea programului de intervenție, pentru a evidenția efectul produs de acest program.

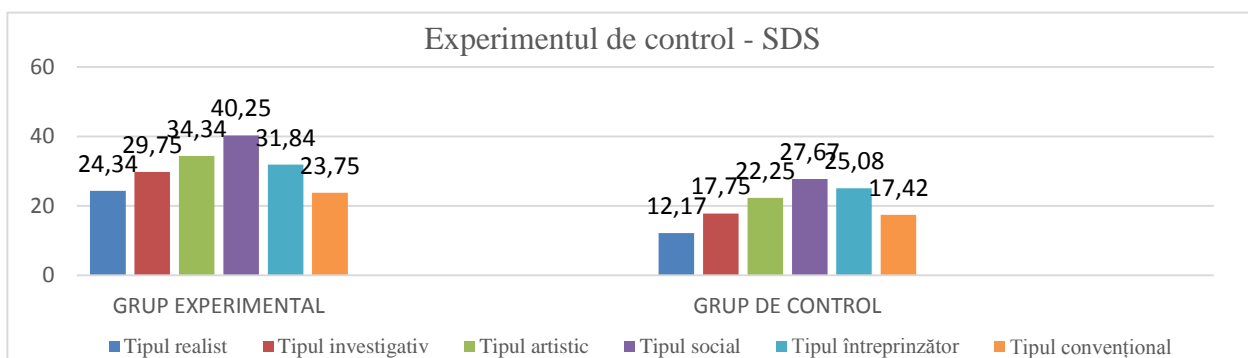

Figura 8. Experimentul de control – SDS: Rezultate grup experimental/grup de control, valori medii
 Rezultatele obținute indică faptul că subiecții grupului experimental manifestă pentru tipurile de interese realist, investigativ, artistic, social și convențional interese mai dezvoltate, decât cei din grupul de control în urma realizării experimentului formativ.

Tabel 4. Rezultatele Grup experimental / grup de control

Tehnica	Scale	Grup experimental ΣR	Grup de control ΣR	U Mann-Whitney	P
SDS A	Tip realist	86,5	213,5	135,5	< 0,05
	Tip investigativ	105	195	117	< 0,05
	Tip artistic	91	209	131	< 0,05
	Tip social	87	213	135	< 0,05
	Tip întreprinzător	120,5	179,5	101,5	> 0,05 Nu sunt diferențe
	Tip convențional	115,5	184,5	107	0,05
SDS C	Tip dominant	83,5	216,5	138,5	< 0,05

	Tip secundar 1	101	199	121	< 0,05
	Tip secundar 2	101	199	121	< 0,05
	Grad de consistență	126	174	96	> 0,05 Nu sunt diferențe
	Grad de diferențiere	94	206	128	< 0,05
	Grad de congruență	98,5	201,5	123,5	< 0,05
CEI A	Tip realist	81,5	218,5	140,5	< 0,05
	Tip investigativ	102,5	197,5	119,5	< 0,05
	Tip artistic	102	198	120	< 0,05
	Tip social	99,5	200,5	122,5	< 0,05
	Tip întreprinzător	139	161	83	> 0,05 Nu sunt diferențe
	Tip convențional	104,5	195,5	117,5	< 0,05
CEI C	Tip dominat	95,5	204,5	126,5	< 0,05
	Tip secundar 1	93	207	129	< 0,05
	Tip secundar 2	97	203	125	< 0,05

Vom prezenta rezultatele la chestionarului SDS pentru tipul de interese dominant, tipul de interese secundar 1 și tipul de interese secundar 2.

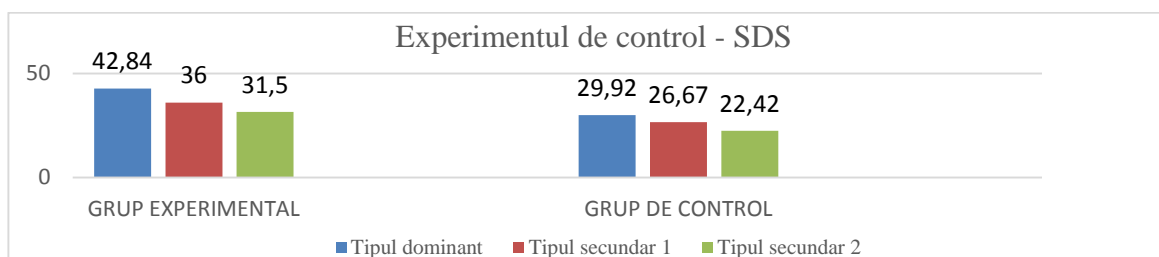

Figura 9. Experimentul de control – SDS: Rezultate grup experimental/grup de control, valori medii

Rezultatele obținute în experimentul de control indică faptul că subiecții grupului experimental manifestă pentru tipurile de interese dominant, secundar 1 și secundar 2 interese mai dezvoltate, decât subiecții grupului de control.

Pentru gradul de consistență, gradul de diferențiere și gradul de congruență obținem:

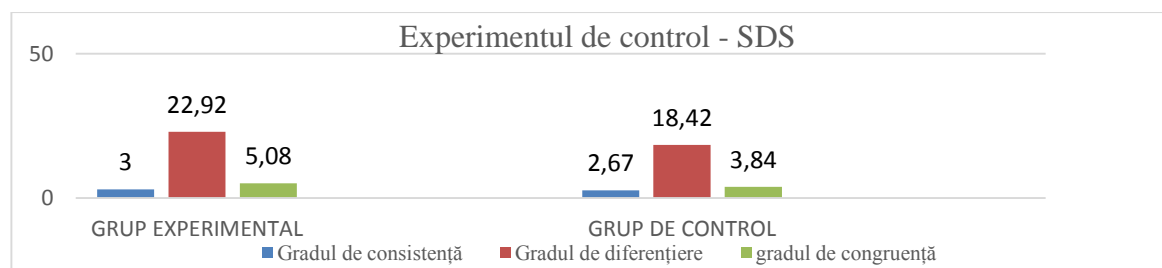

Figura 10. Experimentul de control – SDS: Rezultate grup experimental/grup de control, valori medii

Rezultatele obținute în experimentul de control indică faptul că subiecții grupului experimental manifestă pentru gradul de consistență, gradul de diferențiere și gradul de congruență valori mai mari, decât subiecții grupul de control.

În urma aplicării CEI, în experimentul de control, rezultatele obținute indică faptul că subiecții din grupul experimental manifestă pentru tipurile de interese realist, investigativ, artistic, social și convențional interese mai dezvoltate, decât cei din grupul de control drept urmare a experimentului formativ (vezi tabelul 4).

Pentru tipul de interese dominant, tipul de interese secundar 1 și tipul de interese secundar 2, rezultatele obținute în experimentul de control, indică valori mai mari pentru subiecții grupului experimental decât pentru subiecții grupul de control.

Vom compara rezultatele obținute de grupul experimental, în experimentul de constatare cu rezultatele din experimentul de control.

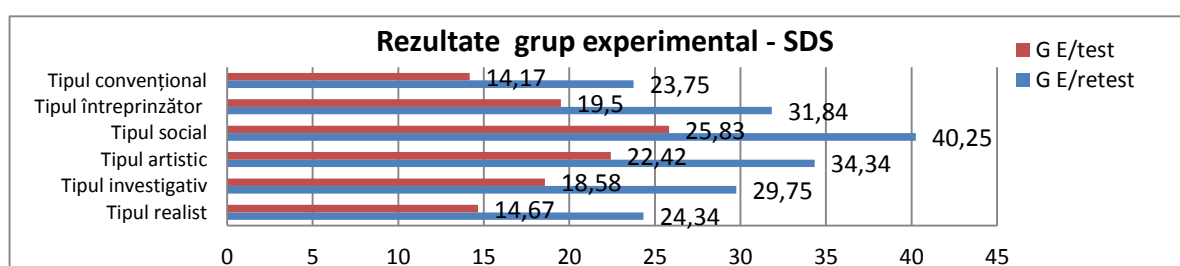

Figura 11. Grupul experimental/test și experimental/retest –SDS, valori medii

În concluzie, rezultatele obținute indică faptul că subiecții grupului experimental manifestă interese mai dezvoltate pentru toate tipurile de interese, după implementarea programului de intervenție decât înaintea aplicării acestuia (vezi figura 11. și tabelul 5.) .

Tabel 5. Rezultatele grup experimental: Experimentul de constatare/Experimentul de control

Tehnica	Scale	$\sum R+$	$\sum R-$	Wilcoxon	P
SDS A	Tip realist	78	0	0	0,01
	Tip investigativ	78	0	0	0,01
	Tip artistic	78	0	0	0,01
	Tip social	78	0	0	0,01
	Tip întreprinzător	78	0	0	0,01
	Tip convențional	78	0	0	0,01
SDS C	Tip dominant	78	0	0	0,01
	Tip secundar 1	78	0	0	0,01
	Tip secundar 2	78	0	0	0,01
	Grad de consistență	6	0	0	0,01
	Grad de diferențiere	78	0	0	0,01
	Grad de congruență	55	0	0	0,01
CEI A	Tip realist	66	0	0	0,01
	Tip investigativ	78	0	0	0,01
	Tip artistic	66	0	0	0,01
	Tip social	78	0	0	0,01
	Tip întreprinzător	78	0	0	0,01
	Tip convențional	78	0	0	0,01

CEI C	Tip dominat	66	0	0	0,01
	Tip secundar 1	78	0	0	0,01
	Tip secundar 2	78	0	0	0,01

Rezultatele grupului experimental, la chestionarului SDS, pentru tipul de interese dominant, tipul de interese secundar 1 și tipul de interese secundar 2 indică faptul că subiecții grupului experimental prezintă valori mai mari, după aplicarea programului de intervenție decât înaintea aplicării acestui program.

Rezultatele obținute pentru gradul de consistență, gradul de diferențiere și gradul de congruență, la chestionarului SDS, indică interese bine articulate, cu forme similare, interese foarte bine definite, dezvoltate și concordante cu profilul ocupațiilor preferate, pentru adolescenții grupului experimental după aplicarea programului de intervenție.

Rezultatele obținute în urma aplicării CEI, au indicat faptul că subiecții din grupul experimental manifestă pentru tipurile de interese realist, investigativ, artistic, social și convențional, pentru tipul de interese dominant, tipul de interese secundar 1 și tipul de interese secundar 2, interese mai dezvoltate, decât cei din grupul de control drept urmare a experimentului formativ (vezi tabelul 5.).

Vom compara rezultatele obținute de grupul de control, în experimentul de constatare cu rezultatele din experimentul de control

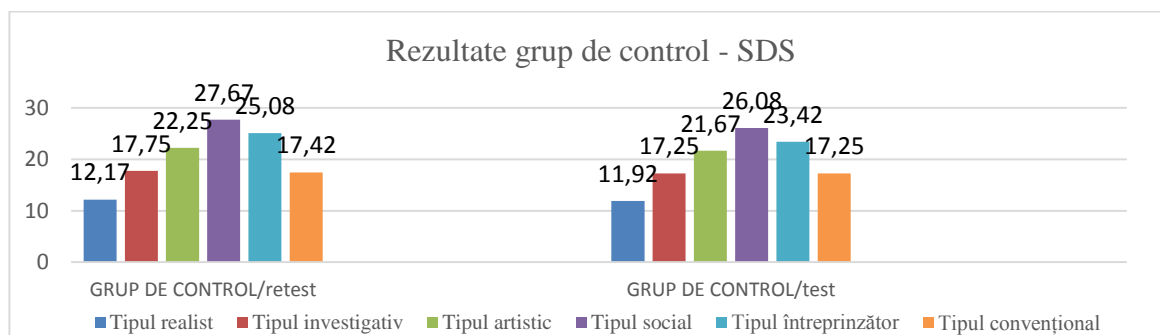

Figura 12. Grup de control/test și grup de control/retest –SDS, valori medii

Adolescenții grupului de control deși nu au participat la programul de intervenție au obținut la tipurile realist, investigativ, artistic și convențional rezultate în creștere care ne vorbesc despre schimbări în dezvoltarea acestor tipuri de interese. Drept explicație vom insista asupra faptului că în timpul desfășurării experimentului formativ cu subiecții din grupul experimental, elevii din grupul de control au participat la programul de practică pedagogică. Anume practica pedagogică a condus la dezvoltarea competențelor de comunicare, a capacității de organizare, responsabilizează elevii și îi ajută să-și descopere calitățile proprii, ajunsurile și neajunsurile și prin aceasta a contribuit la creșterea rezultatelor cantitative care reflectă schimbările în dezvoltarea unora din interesele

ocupaționale pe care le-am studiat. Însă, și acest fapt, îl vom accentua în mod special. Rezultatele deja prezentate la comparațiile statistice realizate în experimentul de control între grupul experimental și grupul de control (diferențe statistic semnificative) ne permit să vorbim cu fermitate despre eficacitatea programului nostru formativ elaborat și implementat, și respectiv despre validarea ipotezei pentru această parte a lucrării noastre (vezi tabelul 6.).

Tabel 6. Rezultatele grup control: Experimentul de constatare /Experimentul de control

Tehnica	Scale	Experimentul de constatare $\sum R$	Experimentul de control $\sum R$	Wilcoxon	P
SDS A	Tip realist	46	32	32	0,05
	Tip investigativ	45	19	19	0,05
	Tip artistic	55	23	23	0,05
	Tip social	63,5	2,5	2,5	Nu sunt d.s.s.
	Tip întreprinzător	75,5	2,5	2,5	Nu sunt d.s.s.
	Tip convențional	38	28	28	0,05
SDS C	Tip dominant	76	2	2	Nu sunt d.s.s.
	Tip secundar 1	75,5	2,5	2,5	Nu sunt d.s.s.
	Tip secundar 2	54	12	12	Nu sunt d.s.s.
	Grad de consistență	1	0	0	Nu sunt d.s.s.
	Grad de diferențiere	30,5	5,5	5,5	Nu sunt d.s.s.
	Grad de congruență	75	2	2	Nu sunt d.s.s.
CEI A	Tip realist	22	33	22	0,05
	Tip investigativ	31,5	13,5	13,5	Nu sunt d.s.s.
	Tip artistic	47	19	19	0,05
	Tip social	36	30	30	0,05
	Tip întreprinzător	50	5	5	Nu sunt d.s.s.
	Tip convențional	27,5	38,5	27,5	0,05
CEI C	Tip dominat	38,5	16,5	16,5	0,05
	Tip secundar 1	48	30	30	0,05
	Tip secundar 2	34	11	11	Nu sunt d.s.s.

Rezultatele, la chestionarului SDS, pentru grupul de control, la tipul de interese dominant, tipul de interese secundar 1 și tipul de interese secundar 2, indică faptul că în perioada care a trecut în timpul desfășurării experimentului formativ, la subiecții din grupul de control nu au intervenit schimbări în rezultatele privind dezvoltarea tipului dominant de interese, tipului secundar 1 de interese, tipului secundar 2 de interese, ele se mențin la același nivel.

Pentru gradul de consistență, gradul de diferențiere și gradul de congruență, la chestionarul SDS, se constată faptul că, rezultatele obținute în experimentul de control pentru subiecții din grupul de control, nu semnaleză modificări majore privind organizarea intereselor în raport cu profilul de personalitate, interese cu forme similare, nu se remarcă modificări majore în gradul de dezvoltate, de definire al intereselor și nici în gradul de concordanță al profilurilor de interese cu profilurile ocupațiilor dorite.

Rezultatele obținute în experimentul de control, pentru subiecții din grupul de control, în urma aplicării CEI, sunt: pentru tipul realist, artistic, social și convențional, dar și tipul de interese dominant, tipul de interese secundar 1, adolescenții prezintă interese mai dezvoltate, după reaplicarea chestionarului; pentru tipul investigativ, întreprinzător și tipul de interese secundar 2, nu au intervenit schimbări, rezultatele se mențin la același nivel.

În concluzie, programul de intervenție psihologică a urmărit dezvoltarea personală a adolescenților ce l-au urmat și astfel la acești elevi a crescut stima de sine, prezintă o gândire pozitivă, manifestă capacitatea de a lua decizii raționale, iar prin practica pedagogică aceștia au demonstrat competențe de comunicare, capacitatea de a se organiza, de a lucra în echipă și satisfacții în activitățile acestora. Programul de practică pedagogică a produs efecte pozitive și la adolescenții grupului de control, dar comparând rezultatele celor două grupuri, experimental și cel de control, se constată diferențe statistic semnificative la toți indicatorii, ceea ce demonstrează eficacitatea și eficiența programului formativ urmat de adolescenții grupului experimental.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În cadrul cercetării, **problema științifică importantă soluționată este** stabilirea, identificarea intereselor ocupaționale la vârsta adolescență pe profiluri de studii, stabilirea gradului de definire, dezvoltare al intereselor la vârsta adolescență, evidențierea factorilor de personalitate caracteristici adolescenților din cadrul diferitor profiluri de studii și implementarea unui program psihopedagogic formativ de dezvoltare a intereselor ocupaționale la această vârstă.

Demersul teoretico-experimental întreprins, ne conduce spre formularea următoarelor concluzii:

1. Drept urmare a analizei literaturii de specialitate putem preciza faptul că interesul reprezintă aceea categorie de valori, ce exprimă direcția de orientare a persoanelor, în planul relației dintre acestea și mediul extern. În procesul de planificare a carierei, o componentă esențială, este cea reprezentată de autocunoaștere. Cele mai relevante informații despre sine, în ceea ce privește planificarea carierei sunt: *interesele, valorile, aptitudinile și personalitatea*. Interesele ocupaționale influențează, implicarea în activități ce conduc la rezultate pozitive. Compatibilitatea dintre interese, dar și ierarhia acestora și un anumit traseu al carierei conduc la satisfacție personală pe care individul o resimte în exercitarea efectivă a profesiei. Satisfacția atât în muncă cât și în viață, depind de modalitatea prin care individul își dezvoltă aptitudinile și interesele, dar și personalitatea și conceptul de sine [1, 2].

2. Adolescența reprezintă etapa cea mai dinamică, care excelează prin diversitatea, multitudinea și complexitatea modificărilor pe care organismul este nevoit să le suporte. Cele mai importante direcții de dezvoltare din perioada adolescenței sunt explorarea mediului social și totodată, cristalizarea alegerii vocaționale. Schițarea proiectului profesional, devine un vector esențial al personalității, deoarece profesiunea este privită ca fiind principala cale de realizare în viață. La adolescenți, dezvoltarea și consolidarea intereselor profesionale, se realizează prin mai multe faze. Factorii biologici, psihologici și de mediu, pot influența procesul alegerii carierei (este recunoscută existența unor abateri) [3, 5, 6].
3. În funcție de obiectul activităților preferate, având la bază modelul hexagonal propus de Holland, au fost identificate șase tipuri de interese: realiste (R), investigative (I), artistice (A), sociale (S), antreprenoriale (întreprinzător - E) și de tip convențional (C). Nici un interes, în mod absolut, nu poate fi considerat superior altui interes, o anumită structură a personalității fiind exprimată de către un cod de interese personal (format din trei litere). Fiecare interes oferă posibilitatea persoanei, într-o anumită direcție, de a se realiza și a se integra util în activitatea socială [1, 3, 6].
4. În cercetarea noastră s-a constatat faptul că, pentru fiecare profil de studiu (pedagogic, umanist, real) tipurile de interese ocupaționale, situate pe primele poziții, sunt diferite. Adolescenții fiecărui profil de studiu caracterizându-se prin tipuri de interese ocupaționale diferite: la adolescenții profilului pedagogic predomină tipul social și tipul artistic; la cei din profilul umanist predomină tipul întreprinzător și tipul social; la adolescenții profilului real putem vorbi de dominarea tipului întreprinzător. Astfel, filiera vocațională (profilul pedagogic) obține scoruri ridicate la scala socială, iar filiera teoretică (profilul umanist și real) la scala întreprinzătoare [6, 7, 32].
5. S-au constatat diferențe statistice semnificative între tipurile de interese preferate de adolescenți în funcție de gen. Fetele preferă tipul social, iar băieții preferă tipul întreprinzător de interese [32].
6. Consistența se presupune că ar conduce la realizarea vocației și în același timp dă claritate scopurilor personale. Persoanele ce dețin profile diferite pot fi mult previzibile, acestea realizând alegeri stabile, dar și cariere mai stabile. Congruența privește concordanța sau cea compatibilitate ce poate să existe între două coduri Holland: codul sumativ, ce reprezintă profilul intereselor unei persoane și codul aspirațional, ce reprezintă codul ocupațiilor preferate. La gradul de consistență, gradul de diferențiere și gradul de congruență ridicat prima poziție este ocupată de elevii din profilul pedagogic, urmat de profilul umanist (peste 50 %) și profilul real (sub 50 %). Astfel putem vorbi despre faptul că adolescenții profilului pedagogic se caracterizează prin interese bine

articulate, cu forme similare, interese bine definite, dezvoltate, cu profiluri diferențiate și compatibile cu ocupațiile dorite. Dar există și adolescenți dezorientați, cu interese slab definite ce conduc la alegeri nepotrivite profilului de personalitate pentru profilul pedagogic, profil ce pregătește viitoarele cadre didactice pentru învățământul preșcolar și primar și unde alegerea profesiei a fost realizată odată cu intrarea elevilor la profilul pedagogic (clasa a IX-a) [6, 7, 22].

7. La profilul pedagogic prima poziție a factorilor de personalitate este ocupată de factorii maturitate, agreabilitate și conștiinciozitate. La profilul umanist, prima poziție a factorilor de personalitate este ocupată de factorii maturitate, extraversie și conștiinciozitate, iar pentru profilul real, prima poziție a factorilor de personalitate este ocupată de factorii extraversie, conștiinciozitate și agreabilitate. Elevii celor trei profiluri: pedagogic, umanist și real, prezintă factori de personalitate comuni, cât și fațete comune celor trei profiluri, dar și factori de personalitate diferiți de la un profil la altul, cât și fațete specifice fiecărui profil [6, 7, 21].
8. Prin programul de intervenție psihologică, alături de activitatea de practică pedagogică s-a realizat definirea, dezvoltarea intereselor ocupaționale, dar și o similaritate între interesele codului sumativ, precum și o corelație între profilul intereselor unei persoane și profilul profesiei dorite la adolescenții, dar și autocunoașterea și dezvoltarea personală a adolescenților profilului pedagogic. Programul de intervenție psihologică și-a demonstrat eficacitatea și eficiența prin rezultatele obținute de adolescenții ce l-au urmat. Astfel a fost confirmată ipoteza studiului formativ realizat conform căreia am presupus că prin intervenții psihologice experimentale special organizate este posibilă influența pozitivă în dezvoltarea intereselor ocupaționale și procesul de autodeterminare profesională la vârsta adolescentă [4, 5, 22].

Recomandări și sugestii privind cercetările de perspectivă:

- utilizarea programului formativ de către consilieri, psihologi, profesori, diriginți în procesul educațional, în vederea dezvoltării intereselor ocupaționale la adolescenți;
- folosirea probelor și procedurilor psihodiagnostice în procesul de formare a specialiștilor în psihologie.

Cercetarea realizată ne permite să menționăm următoarele direcții și probleme de investigații:

- este necesar lărgirea cadrului de cercetare la toate profilurile de studiu din ciclul liceal, cât și la etapele de vârstă mai mici (preadolescența);
- realizarea unui studiu care să urmărească dinamica dezvoltării intereselor ocupaționale ale adolescenților pe tot parcursul ciclului liceal (studiu longitudinal);

- sugerăm implementarea unui program formativ și la niveluri de vârstă mai mici pentru dezvoltarea intereselor ocupaționale, pentru opțiuni școlare corespunzătoare.

BIBLIOGRAFIE

1. **Boiangiu C.** Interesele ocupaționale și teoria-factor (Holland). În Revista Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială. Nr. 4(25)/2011. Chișinău: Editura UPS I. Creangă. 2011. 39-49 p.
2. **Boiangiu C.** Conceptul de interes în psihologie. În Revista Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială. Nr. 1(26)/2012. Chișinău: Editura UPS I. Creangă. 2012. 16-23 p.
3. **Boiangiu C.** Personalitatea și interesele ocupaționale. În Revista Studii Slătine. Nr.2/2012. Vol XI. Slatina: Editura Hoffman. 2012. 204-212 p.
4. **Boiangiu C.** Importanța practicii pedagogice în formarea personalității cadrului didactic. În Promovarea activităților de practică pedagogică–factor determinant al învățământului European, Ediția a III-a. Culegerea Simpozionul național de comunicări științifice. Râmnicul Vâlcea. 2014. 9-12 p.
5. **Boiangiu C.** Adolescența– trecerea de la copilărie la maturitate. În Revista Anii de ucenicie. Nr. 21-22/2016. Slatina: Editura Hoffman. 2016. 7 p.
6. **Boiangiu C.** Corelația dintre interesele ocupaționale și personalitate la vârsta adolescenței. În Enache R., Ermolaev I. (coord.) Sugestii și dialoguri în psihologie de la teorie la practică. Constanța. Editura Sitech – Craiova. 2016. 143-158 p.
7. **Boiangiu C.** Dezvoltarea intereselor ocupaționale în condiții experimentale la vârsta adolescentă. Revista Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială. Nr. 2(47). Chișinău 2017. p. 30-44
8. **Boiangiu C., Racu I.** Corelația dintre interesele ocupaționale și personalitate la vârsta adolescentă: concepte, metode, rezultate. Revista Psihologie. Pedagogie specială. Asistență socială. Nr. 1(42). Chișinău, 2016. 119-134 p.
9. Breban D., Bora C. Motivația în opțiunea profesională la adolescenți. În Analele Universității din Oradea. Fascicula Psihologie. Vol. III. 2003. 113-125 p.
10. Cheptene C. Rolul cunoașterii intereselor în orientarea școlară și profesională a adolescenților. În Lucrare de diplomă. Universitatea Petre Andrei. Facultatea de Psihologie și Asistență Socială. Iași. 2004. 9-19 p.
11. Chircev A., Salade D. Orientarea școlară și preorientare profesională - îndrumător pentru cadrele didactice. București : E.D.P. 1976. 69-80 p.

12. Cosmovici A. Curs de psihologie diferențiată. Universitatea Al. I. Cuza. Iași. 1974. 32-50 p.
199-209 p.
13. Drăgan I. Interesul cognitiv și orientarea profesională. București: E.D.P. 1975. 79-110 p.
14. Dumitru-Tiron E. Consiliere educațională. Iași: Editura Institutului European. 2005. 109-130 p.
15. Holland J.L., Fritzsche, B.A., Powell A.B. SDS Self-Directed Search. Manual ethnic. Trad. și adapt. de Pitariu H., Iliescu D., Vercellino D. București: O S România. 2009. 77-100 p.
16. Jigău M. Consilierea carierei. București: Editura Sigma. 2001. 35-44 p.
17. Klein M. Orientarea carierei : încotro? În Zlate M. (coord.) Psihologia la răspântia mileniilor. Iași: Editura Polirom. 2001. 338-369 p.
18. Lemeni G. Orientarea pentru carieră. În Băban A. (coord.) Consiliere educațională-Ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere. Cluj-Napoca: Editura Ardealul. 2001. 205-222 p
19. Luca M.R. Elemente teoretice și metodice pentru consilierea carierei în școală. Ediția a II-a. Sibiu: Editura Psihimedia. 2005. 19-31 p.
20. Popescu-Neveanu P. Dicționar de psihologie. București: Editura Albatros. 1978. 371 p.
21. Racu I., **Boiangiu C.** Interesele ocupaționale și personalitatea la vârsta adolescentă. În cadrul Conferinței științifico-practică internațională, dedicată aniversării de 26 ani de la fondarea Universității de Stat din Comrat. Știință, educație, cultură. Chișinău. 2017. 243-245 p.
22. Racu I., **Boiangiu C.** Cercetarea experimentală a dezvoltării intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă. În cadrul Conferinței științifice cu participare internațională Structura și dinamica personalității umane în epoca globalizării: perspective psiho-socio-pedagogice. Universitatea de Stat Alecu Russo. Bălți. Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte. Catedra de psihologie. 2017. 19-28 p.
23. Reuchlin M. Motivația. În Psihologie generală (trad.). București: Editura Științifică, 1999. 482-578 p.
24. Roșca Al. Interesele. În Psihologie generală. Ed a II-a. Editura Didactică și Pedagogică. București. 1976. 63-95 p. 393-399 p.
25. Super E.D. Dezvoltarea carierei. În Davitz J.R., Ball S. (coord.) Psihologia procesului educațional. București: Editura Didactică și Pedagogică. 1978. 461 p.
26. Șchiopu U., Demetrescu R., Zlate M. Dicționar enciclopedic de psihologie. București: Universitatea din București. Facultatea de Istori-Filosofie. Catedra de Psihologie. 1979. 157 p.

27. Tomşa Gh. Orientarea și dezvoltarea carierei la elevi. București: Casa de Editură și Presă Viața Românească. 1999. 98-141 p.
28. Zörgö B. Motivația. În Roșca Al. Psihologie generală. Ediția a II a. București: E.D.P. 1976. 393-394 p.
29. Bruce W.F. Personal Development During Childhood and Adolescence. In Skinner B. F. Educational Psychology. Fourth Edition. 1961. 337-345 p.
30. Burns M.D, David D. Feeling Good: The New Mood Therapy. New York: Avon Books. 1999. 736 p.
31. Holland J.L. Making vocational choices: A theory of careers. Englewood cliffs: Prentice-Hall. 1973. 11-48 p.
32. Racu I., **Boianțiu C.** Study on occupational interests in teenagers. In Romanian journal of psychological studies. Vol. 5. Issue 1. April-2017. Biannual journal published by Hyperion University. Faculty of Psychology and Educational Sciences. Department of Psychology. Editorial Office: Hyperion University. Faculty of Psychology and Educational Sciences. București. 2017. 47-54 p.
33. Rezler A.G. The jointbuse of the Kuder Preference Record and the Holland Vocational Preference Inventory. Psychology in the Schools. 4. 1967. 82-84 p.
34. Roe A. The psychology of occupations. New Yorg. John Wiley and Sons. 1956. 251-273 p. 292-322 p
35. Super E.D. Perspective on the Meaning and the Value of Work. Cap.1. In vol. Gysbers N.C. & Assoc eds. Designing Careers. San Francisco: Jossey-Bass Publ. 1984. 34 p.
36. Zener T.B. & Schnuelle L. Effects of the Self-Directed Search on high school students. Journal of Counseling Psychology. 23. 1976. 353-359 p.
37. Fraisse P. La psychologie experimentale. Presses Universitaires de France. Paris. 2005. 87-101p.
38. Huteau M. Manuel de psychologie différentielle. Paris: Dunod. 1995. 187 p.
39. Larcebeau S. Intérêts et attitudes. În : BINOP. Nr. Special. Paris. 1963. 31 p.
40. Meili R. Manuel de diagnostic psychologique. Paris: P.U.F. 1964. 15-60 p.
41. Piaget J. Six études de psychologie. Genève: Edition Gonthier. 1967. 182-191 p.
42. Piéron. H. Vocabulaire de la psychologie. III-è. Paris: P.U.F. 1963. 526-530 p.

ADNOTARE

Boiangiu Carmen. Dezvoltarea intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă. Teza de doctor în psihologie. Chișinău 2018.

Structura tezei: Teza cuprinde adnotările, lista abrevierilor, introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia 207 titluri, 22 anexe, și este perfectată pe 154 pagini, inclusiv 65 figuri și 14 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 22 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: interese, interese ocupaționale, tipul realist, tipul investigativ, tipul artistic, tipul social, tipul întreprinzător, tipul convențional, vârsta adolescentă, trăsături de personalitate.

Domeniu de studiu: Psihologia dezvoltării. Dezvoltarea intereselor ocupaționale la adolescenți.

Scopul: rezidă în asimilarea cunoștințelor științifice noi privind specificul dezvoltării intereselor ocupaționale la adolescenți, determinarea particularităților de personalitate ale adolescenților cu diferite interese ocupaționale, elaborarea și implementarea unui program de intervenție psihologică orientat spre dezvoltarea intereselor ocupaționale la adolescenți.

Obiectivele lucrării sunt: studierea literaturii psihologice referitoare la interesele ocupaționale, trăsăturile de personalitate, vârsta adolescentă; identificarea tipurilor de interese specifice fiecărui profil de studiu: pedagogic, umanist și real; stabilirea diferențelor în dezvoltarea intereselor ocupaționale în dependență de profilul de studiu și în dependență de gen; determinarea nivelului de dezvoltare a intereselor și a gradului de congruență cu profesia aleasă la adolescenți; determinarea factorilor de personalitate specifici adolescenților din cadrul profilurilor de studii; elaborarea și implementarea programului de intervenție psihologică pentru dezvoltarea intereselor ocupaționale.

Problema științifică importantă soluționată este identificarea, precizarea intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă pe profiluri de studii, determinarea gradului de definire, dezvoltare al intereselor la vârsta adolescentă, evidențierea factorilor de personalitate caracteristici adolescenților din cadrul diferitelor profiluri de studii și implementarea unui program psihopedagogic formativ de dezvoltare a intereselor ocupaționale la această vârstă.

Noutatea și originalitatea științifică. A fost pentru prima dată cercetată problema dezvoltării intereselor ocupaționale în adolescență: tipurile de interese specifice fiecărui profil de studiu (pedagogic, umanist și real); dinamica intereselor pe parcursul vârstei în dependență de profilul de studiu diferit; sunt stabilite diferențele de gen în dezvoltarea intereselor ocupaționale; determinat nivelul de dezvoltare a intereselor și gradul de congruență cu profesia aleasă la adolescenți; identificați factorii de personalitate specifici adolescenților din cadrul profilurilor de studii: pedagogic, umanist și real; s-a evidențiat posibilitatea influenței pozitive asupra dezvoltării intereselor ocupaționale drept consecință a aplicării programului psihopedagogic formativ.

Semnificația teoretică a cercetării constă în prezentarea caracteristicilor principale ale dezvoltării intereselor ocupaționale la vârsta adolescentă în dependență de profilul de studiu, în dependență de gen, deosebirile în trăsăturile de personalitate la adolescenții din diferite profiluri de studii.

Valoarea aplicativă rezidă în posibilitatea aplicării metodologiei psihodiagnostice propuse în cercetare și a programului complex de intervenție psihopedagogică în activitatea psihologilor școlari, practicienilor, consilierilor, profesorilor. Programul psihopedagogic poate fi inclus în activitatea de orientare vocațională și profesională, în gimnaziu și liceu, constituind baza unui ghid metodologic în vederea organizării eficiente a procesului de dezvoltare a intereselor ocupaționale.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute sunt utilizate în procesul de pregătire și formare a psihologilor la facultatea de Psihologie și Psihopedagogie Specială din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, la cursurile: Psihologia dezvoltării, Consilierea psihologică, Psihologia muncii, Psihologia motivației și orientarea școlară și profesională ș.a., în serviciul psihologic școlar, în activitatea de consiliere psihologică.

АННОТАЦИЯ

Боянжиу Кармен. Развитие профессиональных интересов в юношеском возрасте.

Докторская диссертация по психологии. Кишинэу 2018.

Структура диссертации: Диссертационная работа включает аннотации, список аббревиатур, введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография включающая 207 источника, 22 приложений, выполнена на 154 страницах, включает 65 рисунков и 14 таблиц. Полученные результаты опубликованы в 22 научных работах.

Ключевые слова: интересы, профессиональные интересы, реалистический тип, инвентигационный тип, художественный тип, условный тип, социальный тип, предпринимательский тип, юношеский возраст, свойства личности.

Область исследования: Психология развития. Развитие профессиональных интересов личности.

Цель: заключается в получении новых научных знаний о специфике развития профессиональных интересов у юношей, в выявлении особенностей личности юношей с разными профессиональными интересами, в разработке и внедрении программы психологической интервенции, направленной на развитие профессиональных интересов юношей.

Задачами исследования являются: изучение психологической литературы по проблеме профессиональных интересов, свойств личности, юношеского возраста; выявление различий в развитии профессиональных интересов в зависимости от профиля обучения: педагогический, гуманитарный, реальный и от пола; установление уровня развития интересов и уровня конгруентности с выбранной профессией; выявление свойств личности характерных для юношей в зависимости от профиля обучения; разработка и внедрение формирующей программы развития профессиональных интересов.

Важная решенная научная проблема заключается в выявлении профессиональных интересов в зависимости от профиля обучения, установление степени оформления, развития профессиональных интересов в юношеском возрасте, выделение свойств личности характерных для юношей в зависимости от профиля обучения и внедрение формирующей программы развития профессиональных интересов в этом возрасте.

Научная новизна и оригинальность. Впервые на национальном уровне была изучена проблема развития профессиональных интересов в юношеском возрасте: установлена динамика интересов в зависимости от профиля обучения (реальный, гуманитарный и педагогический); выявлены различия в развитии интересов в зависимости от пола юношей; установлен уровень развития интересов и уровень конгруентности с выбранной профессией; идентифицированы свойства личности характерные для юношей обучающихся по педагогическому, реальному и гуманитарному профилям; показана возможность положительного влияния на развитие профессиональных интересов с помощью внедрения формирующей программы.

Теоретическая значимость исследования заключается в представлении главных характеристик развития профессиональных интересов в юношеском возрасте в зависимости от профиля обучения, гендерные различия, различия свойств личности у юношей в зависимости от профиля обучения.

Практическая значимость заключается в возможности применения предложенного психодиагностического инструментария, комплексной программы психологической интервенции, а также эмпирических результатов исследования в работе школьных психологов, учителей и родителей. Программа психологической интервенции может быть включена в учебники и учебные материалы, предназначенные психологам и педагогам доуниверситетских учебных заведений, включена в деятельность по профессиональной ориентации в гимназии и лицеи и может являться основой методического руководства по развитию профессиональных интересов школьников.

Внедрение научных результатов. Полученные научные результаты используются в процессе подготовки психологов на факультете психологии и специальной психопедагогике в КГПУ «И. Крянгэ» в рамках следующих учебных дисциплин: психология развития, психологическое консультирование, психология труда, и др., в деятельности школьной психологической службы, в процессе психологического консультирования.

ANNOTATION

Boiangiu Carmen. Developing Occupational Interests at Teenage Age. PhD Thesis in Psychology. Chişinău 2018.

The structure of the thesis: The thesis contains annotations, list of abbreviations, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, the bibliography 207 titles, 22 annexes, and it is edited on 154 pages, including 65 figures and 14 tables. The results obtained are published in 22 scientific papers.

Key words: interests, occupational interests, realistic type, investigative type, artistic type, social type, enterprising type, conventional type, teenage age, personality traits.

Field of study: Developmental Psychology. Developing occupational interests in adolescents.

The aim: to assimilate new scientific knowledge regarding the specifics of the development of occupational interests in adolescents, to determine the personality particularities of adolescents with different occupational interests, to develop and implement a psychological intervention program aimed at the development of occupational interests in adolescents.

The objectives of the paper are: the study of psychological literature related to occupational interests, personality traits, adolescent age; identifying the types of interest specific to each study profile: pedagogical, humanistic and real; establishing differences in the development of occupational interests, depending on the study profile and gender-specific; determining the level of development of interests and the degree of congruence with the chosen profession in adolescents; Determining adolescent personality factors within the study profiles: Developing and implementing psychological intervention program for the development of occupational interests.

The Scientific novelty and originality. For the first time, the issue of the development of occupational interests in adolescence was investigated: the types of interests specific to each study profile: pedagogical, humanistic and real; the dynamics of interests over the ages depending on the different sovereign profile; Gender differences are established in the development of occupational interests; the level of development of interests was determined and the degree of congruence with the chosen profession in adolescents; the personality factors specific to adolescents were identified within the educational curricula: pedagogical, humanist and real; the possibility of positive influence on the development of occupational interests was revealed as a consequence of the application of the formative psycho-pedagogical program.

The important scientific problem solved is the identification, the specification of the occupational interests at adolescent age on study profiles, the determination of the degree of definition, the development of the interests at the adolescent age, the identification of the personality factors characteristic of adolescents within the different study profiles and the implementation of a formative psycho-pedagogic development program of occupational interests at this age.

The theoretical significance of the research consists in presenting the main characteristics of the development of occupational interests at the age of adolescence depending on the study profile, in terms of gender, the differences in the personality traits in adolescents from different study profiles.

The applicative value lies in the possibility of applying the psycho diagnostic methodology proposed in the research and the complex program of psycho-pedagogical intervention in the activity of school psychologists, practitioners, counselors, teachers. The psycho-pedagogical program can be included in the vocational and vocational orientation activity, in secondary and high-school, forming the basis of a methodological guide for the efficient organization of the occupational interests development process.

The Implementation of the scientific results. The obtained scientific results are used in the process of training and training of psychologists at the Faculty of Psychology and Special Psychopedagogy of the "Ion Creangă" State Pedagogical University of Chisinau at the following courses: Psychology of Development, Psychological Counseling, Psychology of Labor, Motivation Psychology and School Orientation and professional, etc., in the psychological school service, in the activity of psychological counseling.

BOIANGIU CARMEN CLAUDIA

**DEZVOLTAREA INTERESELOR OCUPAȚIONALE LA VÂRSTA
ADOLESCENTĂ**

**Specialitatea 511.02
Psihologia dezvoltării și psihologia educațională**

Autoreferatul tezei de doctor în psihologie

Aprobat spre tipar: data
Hârtie ofset. Tipar ofset.

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.

Coli de tipar 1,2

Comanda nr.

Tipografia UPSC „Ion Creangă” din Chișinău

MD-2069, Chișinău, str. I.Creangă 1.